

Stockholms
universitet

Kriminologiska institutionen

“Avsaknaden av moder- och fadersfigurer”

En kvantitativ studie om familjesammansättningar och
ungdomsbrottslighet

Examensarbete 15 hp

Kriminologi
Kriminologi, kandidatkurs (30 hp)
Höstterminen 2016
Linn Andrén och Merrisha Axelsson

Sammanfattning

En viktig orsak till varför en del ungdomar begår brott beror på problematik kring familjeförhållanden och dess sammansättning. En bristande relation med moder- eller fadersfigurer kan innebära sämre självkänsla, kontroll och uppfostran. Familjesammansättningar har haft en stor betydelse i äldre amerikanska kriminologiska studier och idag är det intressant att studera detta i dagens Sverige. Studiens *syfte* är att undersöka om avsaknaden av moder- eller fadersfigur är en avgörande riskfaktor på brott för ungdomar i Stockholm och om avsaknaden av en moder- eller fadersfigurer påverkar brottsligheten olika mellan pojkar och flickor. *Materialet* som använts för att undersöka detta är en självdeklarande enkät från Stockholms stad. Materialet som analyserades bestod av 8337 ungdomar i årskurs 9 och andra året på gymnasiet i Stockholmsområdet. *Metoden* som använts för att analysera materialet var med en logistisk regression. *Resultatet* visade att ungdomar som bor med en förälder begår brott i större utsträckning än ungdomar som bor med båda sina föräldrar. Studien fann ingen skillnad på pojkars och flickors brottslighet utifrån dem givna familjesammansättningarna. Det visade sig även att avsaknaden av en mamma hade en större effekt än avsaknaden av en pappa. Detta pekar framförallt på att avsaknaden av en modersgestalt är betydande, men även en fadersgestalt. Att avsaknaden av en förälder var en riskfaktor, oavsett vem som är saknad skulle utifrån teorier bero på sämre band till barnet och även sämre kontroll. Avsaknaden av en moder bör inkluderas mer i vidare teoribildning kring kontroll. Det visar även att det redan i tidig ålder finns tecken på hur familjesammansättningen kan vara en riskfaktor för unga. Det är då viktigt med tidiga insatser för att hindra unga från att fortsätta med en kriminell livsstil.

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
1.1 Syfte och frågeställning.....	4
2. Tidigare forskning.....	4
3. Teori.....	8
4. Metod	9
4.1 Data	9
4.2 Sekundärdata	9
4.3 Databearbetning.....	10
4.4 Logistisk regression.....	11
4.5 Dummyvariabler.....	12
4.6 Oddskvoter	13
4.7 Interaktionsterm.....	14
4.8 Hypotesprövning	14
4.9 Felkällor.....	15
4.10 Reliabilitet och validitet	16
4.11 Vetenskapsteoretisk utgångspunkt	17
5. Resultat och analys.....	17
6. Slutsats och diskussion.....	24
7.Litteraturförteckning	30
8. Bilagor.....	32

1. Inledning

Ett ständigt återkommande tema är ungas relation till andra människor och specifikt sina föräldrar. En god familjerelation för unga kan ses som en viktig beståndsdel i att leva ett brottsfritt liv. När det kommer till brottslighet kan det tidigt finnas mönster av ett avvikande beteende hos lagöverträdarna. Hos unga kan brottsligheten utvecklas till en djupare kriminell livsstil eller också är det något som stannar kvar i ungdomsåren och försvinner med tiden. Anledningen till att många startar i ungdomsåren finns flera anledningar till. En god anknytning till sina föräldrar kan med många andra faktorer göra att en del människor inte begår brott (Sarnecki 2009:255). Att ha någon viktig person i sitt liv som en förälder, vilken en ungdom har respekt för kan göra att ett avvikande beteende undviks för att förhindra att exempelvis göra denne besviken eller tappa respekten. Det finns flera faktorer i en individs omgivning som kan ses som ett sorts skyddsnet eller ett sätt att undvika ett brottsligt liv. Dessa är former av kontroll där Travis Hirschis (1969) teori om sociala band är en av de mer framträdande. I ungas liv finns det flera olika typer av kontroll, där exempelvis föräldrar fungerar som en viktig roll i form av informell kontroll. Hur de olika sociala banden ser ut och förhindrar brottsligt (eller avvikande) beteende förändrats med tiden där den formella kontrollen i form av skolor och andra institutioner har fått en större del i ungdomars liv (Sarnecki 2009:333).

Samtidigt finns det många studier kring just faderns roll i ungas liv, framförallt i pojkars liv. Avsaknad av en fadersgestalt är en gemensam faktor för många lagöverträdare (Sarnecki 2009:186). Men det kan även vara intressant att se hur det ser ut under 2000-talet i Stockholm, genom att undersöka just föräldrarnas roll i unga lagöverträdarens liv idag. Detta med avsikt att undersöka även moderns roll och se om det finns någon skillnad, då detta annars har kommit i skymundan i tidigare studier. Vad som är intressant med att undersöka båda föräldrarna är att fadern och moderns roll kan se annorlunda ut nu. Även om det är så att det är fler som växer upp utan en pappa så har mamman en annan roll än tidigare. De båda bidrar på olika sätt när det kommer till att utveckla barnets kognitiva funktioner som är förmågan att lära, känna och tänka. Samt sättet de ser sig själva på, inte minst i förhållande till andra människor (Craparo et al. 2016:1). Därför kan både manliga och kvinnliga rollfigurer vara en viktig beståndsdel i utvecklingen. Förr kan det tänkas att en saknad pappa även innebar sämre ekonomi och att det kan ha bidragit till de ungas brottslighet. I Sverige jobbar vi ständigt mot ett mer jämställt samhälle och att sakna en pappa behöver nödvändigtvis inte ha lika stor inverkan ekonomiskt än en saknad mamma som det varit tidigare (SCB 2016). Det skulle snarare vara en saknad förälder som bidrar till både sämre ekonomin och kontroll. Med det

sagt skulle det utifrån kontrollteorier kunna argumenteras för att såväl avsaknad av en mamma som en pappa innebär ett mindre starkt social band och därmed sämre kontroll.

1.1 Syfte och frågeställning

Det övergripande syftet med studien är att undersöka om ungdomar som växer upp med olika familjesammansättningar¹ tenderar att begå brott i olika stor utsträckning. Detta med utgångspunkt i teorin om sociala band där föräldrar har en stor roll i den informella kontrollen av sina barn. I äldre kriminologiska teorier har familjesammansättningen haft en stor betydelse när det kommer till brottslighet. Studien ämnar även att se på könsskillnader hos lagöverträdarna då det finns studier som tog upp att det är sökandet efter en fadersgestalt med rötter i ett feminint hem som gjort att flera unga män anslöt sig till gäng. Det är då intressant att utöka analysen till att se på riskfaktorer för ungdomar som har en avsaknad av en moder kontra ungdomar som har en avsaknad av en fader. Avslutningsvis ska eventuella könsskillnader hos ungdomarna analyseras, det vill säga om det finns en skillnad i riskfaktorerna mellan flickor och pojkar. I tidigare studier kommer ofta flickor i skymundan. Det finns en norm att flickor inte begår brott och när de gör det straffas de mer socialt sett än pojkar (Lee 2003:26). Att inte undersöka dessa individer kan ses som ett bidrag till den stigmatisering som finns kring flickors brottslighet.

För att uppnå syftet med studien har vi formulerat tre frågeställningar:

- ❖ *Kan avsaknaden av en fadersfigur vara en riskfaktor vid ungdomars benägenhet att begå brott?*
- ❖ *Kan avsaknaden av en modersfigur vara en riskfaktor vid ungdomars benägenhet att begå brott?*
- ❖ *Är riskfaktorn lika stor för pojkar som för flickor?*

2. Tidigare forskning

I tidigare studier har det funnits ett samband mellan unga män som växer upp utan en fadersgestalt och avvikande beteende såsom våldsbrottslighet. Popenoe (1996) menar att i vissa kulturer såsom USA där mycket forskning är gjord ses äktenskap som en grundsten i alla familjer. Det har under 1900-talet blivit vanligt för barn att växa upp utan sin far och fadern kan då inte hjälpa till med

¹ Studien ämnar endast undersöka familjesammansättningar där föräldrarna består av en mor och en far, alternativt även en styvförälder.

barnets uppfostran, vilket ses som ett socialt problem. Detta då fadern har en speciell roll i barns liv och deras uppfostran skiljer sig från moderns. Att sakna denna har visat sig leda till flera olika typer av avvikande beteende. Det är således så att växa upp utan en far i familjen ofta för med sig en lägre ekonomisk status. Detta då män generellt sett tjänar bättre än kvinnor, samt att det då är en inkomstkälla mindre (Bernhardt 2013). Detta kan vara en bakomliggande faktor vid studerandet av detta ämne (Mackey & Coney 2000:350). Det finns däremot forskning som menar att det främst är just avsaknaden av en social fadersgestalt under unga mäns uppväxt som senare kan öka risken för att ha ett våldsamt beteende som äldre. Detta skulle då vara viktigt att forska vidare på för att mer exakt kunna se vad detta beror på och för att kunna jobba brottspreventivt med att ha mer engagerade fadersgestalter (Mackey & Mackey 2003:73).

Även Walter B. Miller (1958) var inne på spåret om avsaknad fadersgestalt i sin förklaring till den ökade brottsligheten och gängbildningen hos underklassen. Att gå med i gäng som ung kan bero på flera saker, där en orsak kan bottna i sökandet efter någon eller något som fattas i livet. Han såg i sina studier att det fanns ett samband mellan unga mäns brottslighet och hur deras familjesammansättning såg ut. Det saknas ofta en pappa och det skulle då kunnat bero på att dessa individer går med i gängen för att få andra typer av värderingar som det kan innebära vid närvarandet av en fadersgestalt. Där fanns det äldre män som på något sätt kunde ersätta den manliga rollfiguren en fader annars kunde vara (Sarnecki 2009:186).

Travis Hirschi såg i sitt material att pojkar som identifierar sig med sina pappor även kände att det kunde prata med dem mer, vilket betyder att denna kommunikation var bättre. Det visade sig att i och med att denna kommunikation ökade så minskade risken för avvikande beteende (Hirschi 2002:93). Det är däremot så att en bra relation med en pappa som uppmuntrar dåligt beteende också ökar risken för detta. Men att inte ha så bra kontakt med sin pappa, oavsett om det är en bra eller dålig så ger det pojken frihet att göra som den vill (Hirschi 2002:95).

Vid tidigare analys av BRÅ:s statistik gällande lagföringar på 15-20 åringar har det framkommit att det finns så kallade strategiska brott. Dessa är brottstyper som visat sig ge en indikation på en fortsatt brottslig karriär. Brotten som kan ses som strategiska är ingångsbrott där den största delen lagförda blir återfallsbrottslingar eller livsstilskriminella (BRÅ 2011:24). De strategiska brotten under 00-talet är *rån*, *tillgrepp av motorfordon* och *brott mot allmän verksamhet*. Unga som ägnar sig åt dessa brottstyper har ofta problematik när det kommer till skolan och umgås ofta med andra kriminella. När det kommer till familjeförhållanden (*boende med båda föräldrarna eller ej, kvaliteten av kontakten mellan ungdomen och föräldrarna, uppgifter om biologiska föräldrar med*

problemtygnd som långvarig fysisk eller psykisk ohälsa, egen kriminalitet eller missbruk, samt avlidna föräldrar) visade det sig att hälften av alla ungdomar som dömts för strategiska brott jämfört med en tredjedel av de som dömts för andra brott har en problematisk relation till sina biologiska föräldrar. Även här var det dubbelt så ofta den dåliga relationen rörde pappan. Det visade sig också att endast 31% av dessa individer bodde med båda sina biologiska föräldrar (BRÅ 2011:42).

En studie av Pellerone, Craparo och Tornabuoni (2016) som gjordes på vuxna män visade att gruppen som hade begått brott ofta hade haft en problematisk uppväxt när det kommer till föräldrarnas uppfostran och kontroll. När det kommer till deras dysfunktionella kognitiva scheman, alltså hur de uppfattar, tolkar, kategoriserar saker i sin omgivning på ett sätt som hämmar de från ett funktionellt liv var det den begränsade moderns uppfostran som påverkade mest. Att ha en avsaknad av en fungerande modersfigur kan bidra till ett hämmande kognitivt tankemönster och en sämre självkänsla. Det visade sig också att en överdriven kontroll från en pappa bidrar till social isolation och andra brister.

Lee (2003) har studerat anknytningen till ungas föräldrar som ett mått på den sociala kontrollen och förhållandet till sina jämnåriga som ett mått på den sociala inläringen utifrån Thorberrys interaktionsteori. Till skillnad från många andra studier har de även analyserat flickor för att det är högst relevant att studera könsskillnader, då det ger en mer heltäckande bild i ämnet. Resultatet visade att umgås med jämnåriga som har ett avvikande beteende hade en mer ömsesidig relation till brottslighet än vad anknytning till föräldrar har. För både flickor och pojkar var det så att deras brottsliga beteende påverkades av anknytningen med andra brottsliga jämnåriga, vilket senare i åldrarna innebar att det brottsliga beteendet påverkade anknytningen med andra brottsliga jämnåriga. Det fanns en tydlig påverkan på brottsligt beteende från både brister i den sociala kontrollen och inläringen för de ungdomar som startade tidigt. Det var ett ömsesidigt samband, medan för de som startade senare var det främst påverkan från andra jämnåriga. Pojkar påverkades mer av den sociala inläringen medan flickor påverkades mer av den sociala kontrollen. Flickor påverkades av brottsliga jämnåriga som i sin tur påverkade anknytningen med andra brottsliga jämnåriga, men det var även så att deras relation med familjen påverkade deras brottsliga beteende som i sin tur påverkade familjens relation mer negativt. För killar fann studien inget stöd för detta. Detta skulle kunna bero på att flickors brottslighet är mer stigmatiserad och dessa individer straffas hårdare i en social kontext. I studien nämndes tidigare kontrollteorier, som menade att anledningen till att flickor inte begår lika mycket brott som pojkar kan bero på att de har ett starkare emotionellt band till sina familjer och kan då avstå från att begå brott. Även att flickor är mer övervakade än

vad pojkar är. Enligt rollteoretiker skulle detta kunna bero på att brottsligt beteende inte normalt tillhör den "feminina" rollen. Flickor och kvinnor var mer ofta i hemmet där de var mer övervakade och då inte ute och hade möjligheterna att ägna sig åt avvikande beteende som pojkar och män. Enligt detta skulle anledningarna till brottsligt beteende för flickor och pojkar vara densamma om flickor hade mer frihet och socialt uteliv. Det kan argumenteras för att det i många samhällen är mer fritt för flickor numera och därmed skulle detta göra att det är mer jämnt fördelat mellan könen. Även om det inte är fallet finns det fortfarande normer kring kriminellt beteende där flickor ofta inte passar in.

Det har även tidigare gjorts analyser av ungdomars brottslighet i Stockholmsområdet. Sandahl (2014) undersökte med hjälp av Stockholmsenkäten 2006, 2008 och 2010 hur skolans pedagogiska och sociala klimat kunde fungera i form av en skyddsfaktor när det kommer till ungas hemförhållanden och brottslighet. Hemmet är en väsentlig del i ungas liv och problematik där kan vara avgörande för huruvida dessa har ett avvikande beteende. Det som undersöktes gällande hemförhållanden var psykosociala och socioekonomiska omständigheter. I analysen filterades lindrigare brott bort med hjälp av en faktoranalys², detta då många av dessa brott eller beteenden inte är ovanliga för den åldern, exempel på detta är snatteri. Om dessa brott skulle inkluderas skulle resultatet kanske inte kunna besvara den aktuella frågeställningen då väldigt många ungdomar som eventuellt inte har någon större problematik berörs. Brotten som inkluderades i hennes studie var; *gjort inbrott i affär, kiosk eller annan byggnad, med avsikt slagit någon så du tror eller vet att denne behövt sjukvård, tvingat någon att ge dig pengar, mobiltelefon eller något annat värdefullt, stulit en cykel, stulit en moped eller motorcykel, stulit en bil, sålt något som var stulet, köpt något som var stulet, stulit ur någons ficka och tvingat någon att ha sex med dig*. När det kommer till hemförhållande var det flera faktorer som undersöktes, för att få en mer omfattande bild av situationen. Riskfaktorerna som användes här var *föräldrarnas utbildningsnivå, arbetslös förälder, bor ej med båda föräldrarna, alkoholproblem i familjen och brist i tillsyn*. Resultatet visade att det i skolmiljön fanns faktorer som kunde vara direkt skyddande för unga med ogynnsamma hemförhållanden. Dessa faktorer varierade i effekt mellan könen, samt klass osv. Men sammantaget handlar det om faktorerna *uppmuntran och kommunikation, meningsfullt skolarbete, tydlighet och delaktighet samt "god" prestation*.

Welsh och Farrington (2007) tog upp precis som ovanstående studier hur viktig familjen är för unga och att deras relation sätter agendan för hur resten av de ungas liv kan komma att se ut. Det som då

² Faktoranalys är en statistisk metod som användas för att hitta bakomliggande faktorer bland en mängd variabler.

är viktigt är att belysa denna problematik och på ett mer djupgående sätt förstå hur förhållandet mellan unga och deras föräldrars förhållande ser ut, särskilt för unga som har ett avvikande beteende. De menar att det är viktigt med de tidiga insatserna vid brottsprevention och det finns allt mer forskning som pekar på detta.

3. Teori

Hirschi (1969) utvecklade sin kontrollteori i linje med hur ungas omgivning är en viktig faktor i avgörandet av deras beteende. Individer som har mycket frihet och dålig relation till resten av samhället kan uppleva att de inte har några regler att följa och kan då göra saker som att begå brott. För att detta inte ska ske menar Hirschi att starka band med sin omgivning, så som föräldrar, kamrater och olika institutioner kan fungera som en typ av kontroll (Sarnecki 2009:242). Han formulerade fyra element som formar de sociala banden; *anknytning*, *åtaganden*, *delaktighet* och *övertygelse*. Det vi i denna studie har valt att fokusera på är just anknytningen till sina föräldrar. Vilket kan ses som det band unga har med sina föräldrar och hur dess förhållande ser ut i form av kontroll och uppfostran. Detta är något som har förändrats historiskt i takt med hur samhället ser ut, samt på olika geografiska platser. Men i just Stockholm och resten av Norden lever vi mer utifrån ett individualistiskt sätt i förhållande till många andra delar av världen (Höjer 2015). De flesta familjer lever själva och inte som i grupp som det kunde vara förr. Det gjorde att nära släktingar och andra gruppmedlemmar tog hand om varandras barn i större utsträckning. I de flesta större städer har det snarare blivit så att vi lämnar barnen till andra i form av dagis, skolor, socialtjänsten etc. Kontrollen som sker nu har blivit mer formell än den var förr i form av olika institutioner (Sarnecki 2009:329). Den informella kontrollen föräldrarna annars har får inte lika mycket plats. Men som tidigare tagits upp i tidigare forskning och även i teorin om sociala band är att anknytning till sina föräldrar är viktig. Det är däremot svårt att mäta olika typer av relationer unga har med sina föräldrar i olika formulär då olika egenskaper kan visa olika saker, samt att moders- och fadersrelationer kan se olika ut. Med det sagt kan den informella kontrollen som föräldrar har uttrycka sig olika men en förutsättning som gör att den fungerar bättre är att bo med sina föräldrar. Finns det en bra relation där en identifierar sig med sina föräldrar kommer deras åsikter och tankar alltid influera ungdomens val och tänkande. Även då det handlar om avvikande beteende, som en närvarande förälder då kanske inte skulle uppskatta, vilket gör att ungdomen känner en viss typ av kontroll, både fysiskt men också psykiskt (jmf Hirschi 2002:90).

4. Metod

4.1 Data

Materialet som kommer att analyseras är Stockholmsenkäten som samlades in 2014 på uppdrag huvudsakligen från socialförvaltningen, men även utbildningsförvaltningen. Syftet med insamlingen är framförallt att kartlägga och få en uppfattning om ungdomar i Stockholmsområdets normbrytande beteende, detta för att kunna jobba preventivt mot detta. Det är således en bred målgrupp som enkätens ändamål riktar sig till. Det är allt från lärare till poliser och som underlag för forskning och studier som denna. Insamlingen skedde i form av enkäter som skickades ut till samtliga kommunala skolor i Stockholmsområdet, där fristående skolor deltog frivilligt. Stockholmsenkäten är en totalundersökning och gruppen som besvarar enkäten är ungdomar i årskurs 9 samt elever i årskurs 2 på gymnasiet. Denna enkät i sin nuvarande form har skickats ut vartannat år sedan 2000 men funnits i andra former sedan 70-talet, vilket gör den genomarbetad. I Stockholmsenkäten 2014 var det 15169 enkäter som delades ut till skolor i Stockholm, varav 11507 godkända lämnades tillbaka. Detta är då baserat på elevens skolkommun och svarsfrekvensen här är 76 procent, vilket är något lägre än tidigare år. Datan som analyseras utgår från elever som uppgav Stockholm som deras hemkommun, vilket är kommunen som eleven är bosatt i. Elever som inte hade Stockholm som sin hemkommun, utan endast skolkommun sällades bort efter insamlingen.

Eleverna fick besvara enkäten under lektionstid mellan sportlovet och påsklovet. Detta skedde anonymt då inga personuppgifter uppgavs. Lärarna samlade in enkäterna och skickade iväg dessa i förslutna kuvert för scanning och dataregistrering. Detta skedde endast en gång, vilket innebar att elever som inte närvarande under den avsatta tiden för detta inte besvarade enkäten (Stockholmsenkäten 2014:9).

4.2 Sekundärdata

Analysen kommer ske på sekundärdata insamlad av Stockholms stad. Detta innebär att materialet inte är insamlad av oss själva. Det finns både för- och nackdelar med användandet av sekundärdata. I detta fall är materialet heltäckande för ungdomar i Stockholmsområdet som är vår population. Det är ett stort urval med god kvalitet. Att använda redan insamlad data är både kostnad- och tidseffektivt. Det kostar ingenting att få tillgång till detta material, samt kan det annars vara en utdragen process med många steg att samla in till ett så stort urval (Heaton 2003:285). Det är även så att det kan vara svårt att få tillgång till att få skicka ut så pass många enkäter till skolungdomar,

då en del skolor inte godkänner detta. Med en så pass stor enkät finns det möjligheter att besvara många olika forskningsfrågor.

Däremot kan vi inte påverka utformningen av enkäten eller genomförandet av insamlingen. Det är även så att det kan finnas fel i processen som vi inte kan göra något åt. Men utförandet av detta material kan ses som tillförlitligt då det är en pålitlig insamlare och det är en genomarbetat enkät som funnits i många år. Data har analyserats tidigare och många fel borde redan ha upptäckts (Heaton 2003:285). Att tolka redan insamlad data kan också ta ett tag beroende på hur det är skrivet. Det här materialet har en utförlig förklaring vilket underlättar processen att förstå materialet (Heaton 2003:286).

4.3 Databearbetning

I denna studie har vi operationaliserat kriminalitet utifrån Sandahls (2014) definiering i sin rapport *”Skolan som skyddsfaktor”*. Med hänvisningar till att vi fått tillgång till liknande frågor i Stockholmsenkäten som även hon använt sig av. Som vi tidigare har nämnt operationaliseras kriminalitet i hennes studie med hjälp av en faktoranalys som uteslöt ”lindrigare” brott. Detta för att inte inkludera brott som är mer vanliga i just denna ålder och brott som är mindre problematiska. Kriminaliteten (som utgör vår beroende variabel) mäts genom att dikotomisera ett index, som beskriver om eleverna besvarat i enkäten att de har minst en gång under de senaste 12 månaderna begått följande brott; *gjort inbrott i affär, kiosk eller annan byggnad, med avsikt slagit någon så den tror eller vet att denne behövt sjukvård, tvingat någon att ge dig pengar, mobiltelefon eller något annat värdefullt, stulit en moped eller motorcykel, stulit en bil, sålt något som var stulet, köpt något som var stulet, stulit en cykel, samt stulit ur någons ficka*. Till skillnad från Sandahls studie kommer brottet *tvingat något att ha sex med dig* inte inkluderas i vårt index då denna fråga inte fanns att tillgå i materialet.

Indexet har skapats genom att elever som har begått något av de följande brotten oavsett antal under de 12 senaste månaderna har fått värde 1 och de som inte begått något av de följande brotten får värdet 0. Dikotomiseringen av kriminalitet görs på grund utav att det är lättare att urskilja gruppen som inte har begått något brott alls med och de som begått minst ett brott samt att brottslighet överlag är snedfördelad. Om en individ inte svarat på om den har begått ett givet brott får vi anta att den inte gjort detta. Endast brott där eleven sagt att den har gjort det kommer att räknas, oavsett hur många gånger. Vilket innebär att en individ som endast begått ett brott kommer hamna i samma kategori som en individ som har begått flera brott eller ett brott flera gånger under de senaste 12

månaderna. Med detta följer en del konsekvenser då vi blandar elever som begått endast ett brott en gång med elever som begått flera brott eller ett brott flera gånger. Detta är något som kommer att diskuteras senare i diskussionsavsnittet.

Innan vi skapar ett index över samtliga brott är det intressant att studera vilka brott som är överrepresenterade i vårt urval. Detta för att se vilka brott som ger mest effekt i vårt index. Detta kommer att göras genom att skapa diagram över fördelningarna.

Vår oberoende variabel är ungdomarnas familjesammansättning där eleverna fick besvara frågan "*Vilka personer bor du tillsammans med? (Markera med ett eller flera kryss)*" i enkäten. Alternativen som fanns att kryssa i var följande; *mamma, pappa, styvpappa/styvmamma, syskon, mamma och pappa växelvis, andra släktingar, fosterföräldrar, annan* och *jag bor ensam*. Vi har i denna studie valt att använda oss av elever som svarade att de endast bor med sin mamma eller sin pappa som föräldrar, samt elever som bor med både sin mamma och pappa. Syskon, släkting, annan påverkar inte om de bor med bara mamma/pappa eller båda föräldrarna, vilket innebär att bo med exempelvis sin mamma och en släkting fortfarande räknas som att endast bo med sin mamma. Det är således så att individer tillhörande kategorin *bor med båda föräldrarna* är även de som uppgett att de bor med en förälder tillsammans med en styvförälder eller fosterförälder, samt de individer som bor växelvis hos båda sina föräldrar. De som uppgett att de bara bor med syskon, släkting, fosterförälder, styvförälder eller annan har tagits bort då vi inte kan veta specifikt vilka som ingår där. När det kommer till kön är det endast individer som uppgett antingen flicka eller pojke som kommer att ingå i analysen.

Databearbetningen resulterade till ett internt bortfall. I det första datasetet hade vi totalt 8897 elever som har Stockholm som hemkommun. Av dessa elever hade vi ett bortfall på 322 elever som inte identifierat kön. De elever kan vi inte använda i vår analys då vi inte kan identifiera vilket kön de tillhör. Utifrån dessa elever fick vi ytterligare ett bortfall på 338 med elever som har en annan familjesammansättning än det vi undersöker. Vilket är elever som endast bor med övriga familjemedlemmar. Detta gav oss ett urval på totalt 8337 elever som kommer att ingå i vår analys.

4.4 Logistisk regression

För att kunna svara på studiens frågeställning om avsaknaden av moder- eller fadersfigurer utgör en riskfaktor kan vi med en logistisk regression modellera sannolikheten att begå ett brott beroende på familjeförhållanden. Med statistiska modeller kan vi undersöka hur ett originalsamband mellan två

variabler påverkas när vi kontrollerar för variabler som eventuellt inverkar på originalsambandet. Med den logistiska modellen kan vi inkludera kön som kontrollvariabel för att se hur det påverkar sambandet. Detta görs delvis för att se om förhållandet mellan familjesammansättning och kön på brottslighet påverkas, samt få möjligheten att argumentera om familjesituationen verkligen har en påverkan på brottsligheten. Denna analys kan ge en fingervisning om avsaknaden av en moder- eller fadersfigur ökar risken att begå ett brott beroende på könstillhörighet (Edling & Hedström 2003:174).

I detta fall är den beroende variabeln “... har minst en gång under de senaste 12 månaderna begått ett av brotten” dikotom med värdena 0 och 1. Eftersom vi har en beroende variabel som är dikotom är en logistisk modell bäst lämpad för det aktuella datasetet. Med hjälp av data kan vi använda individernas skattningar för att kunna se hur risken ser ut att begå brott beroende på familjesammansättning (Kleinbaum et al. 2014:684). Med en logistisk modell kan vi inkludera vår beroende variabel brott (y-variabeln) och inkludera två oberoende variabler (x-variabler). Då vi är intresserade av att se hur effekten av familjesammansättning påverkar pojkar och flickors sannolikhet att begå brott, inkluderar vi kön och variabeln familjesammansättning som oberoende variabler i modellen.

4.5 Dummyvariabler

I studien kommer vi som tidigare nämnt använda oss utav två oberoende variabler, vilka är kön och familjesammansättning. Variablerna kön och familjesammansättning är i en nominalskala som är kategorisk och går därmed inte att rangordna (Djurfeldt et al. 2010:42). För att kunna inkludera kategoriska variabler (variabler som är i nominal eller ordinal skalenivå) i modellen krävs det att vi transformerar om dem till *Dummy-variabler*. En regel för att skapa en dummyvariabel är att antal kategorier i en variabel ska resultera i en mindre dummyvariabel. En variabel som består utav tre kategorier blir två två dummyvariabler i modellen (Hosmer et al. 2013:36). Den utelämnade kategorin blir en referenskategori. Detta betyder att resultatet vi får ifrån vår modell kommer vara i förhållande till referenskategori eller tillhöra den så kallade referensgruppen. I detta fall kommer vår första variabel kön som består utav *pojke* och *flicka* bli en dummyvariabel. *Pojke* får värde 1 i modellen och *flicka* får värde 0. Detta betyder att endast variabel *pojke* kommer vara med i modellen och *flicka* blir alltså referenskategori. Med detta kommer resultatet vi får ifrån modellen vara för pojkar i förhållande till flickor. Variabeln familjesammansättning består utav tre kategorier. Detta innebär att vi kommer att ha två dummyvariabler som beskriver familjesammansättning i modellen. “*Bor med mamma*” får värde 1 och övriga kategorier får värde 0 i modellen. “*Bor med*

pappa” får värde 1 och övriga får värde 0 i modellen. “*Bor med båda föräldrarna*” blir alltså en utelämnad kategori från modellen och tillhör referensgruppen. De resultat vi får ut kommer vara för gruppen som bor med mamma eller pappa i förhållande till de som bor med båda föräldrarna (Hosmer et al. 2013:36).

Vår logistiska regressionsmodell inklusive dummy-variabler ser ut som följande:

$$\text{Risken för att begå ett brott} = \beta_0 + \beta_1 * \text{Pojke} + \beta_2 * \text{bor med mamma} + \beta_3 * \text{bor med pappa}$$

De oberoende variablerna i modellen skattas med hjälp av β -koefficienter (Kleinbaum et al. 2014:682). Koefficienterna skattas med en metod kallad *maximum likelihood-skattning* (ML). ML metoden räknar fram skattningar av koefficienterna som bäst beskriver de mönster som finns i vårt stickprov, vilket i detta fall är de elever vi har i vårt dataset (Edling & Hedström 2003:186-191). ML metoden beskriver mönstret av familjesammansättningen mellan dem som har begått brott och de som inte har begått brott (Kleinbaum et al. 2014:661) (Edling & Hedström 2003:186).

4.6 Oddskvoter

Det första som kommer att undersökas är hur avsaknaden av moder- eller fadersfigurer påverkar risken att begå brott oavsett könstillhörighet. Detta kan vi undersöka med hjälp av oddskvoter. För att förstå oddskvoter (odds ratio, OR) bör begreppet *odds* förklaras. *Odds* är ett sätt att mäta sannolikheter och detta görs genom att dividerar sannolikheten att en händelse inträffar med sannolikheten att händelsen inte inträffar (ju högre odds, desto högre sannolikhet för en händelse) (Kleinbaum et al. 2014:683). Oddskvoter i detta fall approximerar hur mer sannolikt eller osannolikt det är för en händelse mellan två grupper. Med oddskvoter kan vi få en indikation på hur förhållandet ser ut mellan två grupper som har olika värden på en särskild variabel när övriga variabler hålls konstanta (Edling & Hedström 2003:184).

Oddskvoter räknas ut med hjälp av koefficienterna från vår logistiska modell (Hosmer et al. 2013:56-58). I detta fall kommer vi få ut oddskvoten för variablerna “*bor med mamma*” och “*bor med pappa*” i relation till referensgruppen “*bor med båda föräldrarna*”. Med hjälp av oddskvoter kommer vi alltså få fram hur stor risken är för grupperna som bor med sin mamma eller sin pappa

att begå brott i jämförelse med de som bor med båda föräldrarna oavsett könstillhörighet.³ Oddskvoterna kommer i detta fall att ge en indikation på om avsaknaden av en mamma eller pappa påverkar risken för att begå brott och hur stor risken är (Kleinbaum et al. 2014:683).

4.7 Interaktionsterm

För att kunna besvara hur riskfaktorerna ser ut mellan könen kommer vi att skapa en ny modell där vi inkluderar interaktionstermer. Med interaktionstermerna kommer vi få en indikation på hur kön påverkar förhållandet mellan brott och familjesammansättning. Med andra ord; om avsaknaden av moder- fadersfigurer har en större inverkan på brottslighet om du är en pojke eller om du är en flicka (Kleinbaum et al. 2014:235). I denna modell multiplicerar vi variabeln kön (pojke) med variabeln familjesammansättning (Kleinbaum et al. 2014:695).

Vår nya logistiska modell inklusive våra nya interaktionstermer kommer se ut som följande;

Risken att begå ett brott = $\beta_0 + \beta_1 * pojke + \beta_2 * bor\ med\ mamma + \beta_3 * bor\ med\ pappa + \beta_4 (bor\ med\ mamma * pojke) + \beta_5 (bor\ med\ pappa * pojke)$

Med hjälp av de två interaktionstermerna kan vi enkelt jämföra hur oddsen att begå brott ser ut för pojkar i förhållande till flickor i en viss familjesammansättning (Kleinbaum et al. 2014:686-689). Med interaktionstermerna kommer vi följaktligen få ut oddskvoten mellan pojkar och flickor som endast bor med sin mamma, vilket betecknas med *pojkar vs. flickor som bor endast med sin mamma*. Vi kommer på liknande sätt få ut oddskvoten mellan pojkar och flickor som endast bor med sin pappa, vilket betecknas med *pojkar vs. flickor som bor endast med sin pappa*. För att få ut oddskvoten mellan pojkar och flickor som bor med båda föräldrarna behöver vi endast tolka estimatet som ges av *pojke* i interaktionsmodellen.

4.8 Hypotesprövning

För att få en indikation på hur bra vår logistiska modell predicerar sannolikheten att begå brott testar vi om våra oberoende variabler passar i vår modell. Detta görs genom att testa om koefficienterna för variablerna är statistiskt signifikanta. Variablerna i modellen bör vara

³ T.ex. OR mellan de bor med mamma i jämförelse med de som bor med båda föräldrarna, räknas ut som följande; = $\text{Exp}(\beta_2)$

signifikanta för att statistiskt kunna bevisa att de oberoende variablerna i vår data påverkar risken att begå brott. Om variablerna inte är signifikanta går det inte att yttra sig om att det finns ett statistiskt samband mellan brottslighet och avsaknaden av moder- och fadersfigurer. Likaså om det finns ett samband som tyder på att avsaknaden av en moder- och fadersfigur påverkar brottsligheten olika för flickor och för pojkar (Kleinbaum et al. 2014, 170:692-693). För att testa variablerna ställs följande nollhypotes och mothypotes:

För variabeln ”bor med mamma”;

H₀ = Att endast bo med mamma är inte en bidragande faktor för risken att begå brott.

H₁ = Att endast bo med mamma är en bidragande faktor för risken att begå brott.

För variabeln ”bor med pappa”;

H₀ = Att endast bo med pappa är inte en bidragande faktor för risken att begå brott.

H₁ = Att endast bo med pappa är en bidragande faktor för risken att begå brott.

För variablerna med en interaktionsterm;

H₀ = Avsaknaden av en mamma eller pappa påverkar inte brottsligheten olika för pojkar och för flickor.

H₁ = Avsaknaden av en mamma eller pappa påverkar brottsligheten olika för pojkar och för flickor.

I denna studie använder vi en signifikansnivå på 5%. Detta betyder följaktligen att om p-värdet för variabeln understiger vår kritiska gräns på 0,05 förkastar vi nollhypotesen.

4.9 Felkällor

Eftersom att denna uppsats använder sig av statistiska skattningar kan detta medföra en del felkällor. De risker som kan förekomma är att typ I fel eller typ II fel begås. Typ I fel innebär att vi förkastar nollhypotesen trots att den är sann. Typ II fel innebär att vi accepterar (inte förkastar) nollhypotesen trots att den är falsk. Val av signifikansnivå påverkar risken att begå typ I fel eller typ II fel. Ju högre signifikansnivå desto högre är risken att begå typ I fel. Ju lägre signifikansnivå desto högre är risken att begå typ II fel. I denna studie har vi valt att ha en signifikansnivå på 5% vilket är vanligast inom samhällsvetenskaplig forskning. Detta betyder att det finns en risk att vi begår typ I fel och att vi med 5% risk förkastar vår nollhypotes när nollhypotesen är sann. Detta skulle resultera

i att vi antar att våra variabler såsom familjesammansättning har en påverkan på brottsligheten fast det möjligen inte är så. I detta fall måste vi med försiktighet förkasta nollhypotesen, då det kan i andra undersökningar med samma metod och syfte påvisa ett annat resultat. Vi kan alltså inte uttala oss om att resultatet i denna uppsats är 100% säker. Utan i detta fall måste vi förhålla oss till att det kan förekomma en statistisk felmarginal med en 5% risk (Djurfeldt et al. 2010:183-194).

Intentionen med att genomföra undersökningar kan vara att finna ett samband som kan generaliseras från ett urval till en population. Av den orsaken att Stockholmsenkäten är en totalundersökning kan detta medföra statistiska problem när det kommer till sambandstest. Har vi ett tillräckligt stort urval kan detta medföra att svaga samband och obetydliga differenser blir signifikanta. Detta kan skapa svårigheter för totalundersökningar om sambandet vi finner i studien är betydande eller inte. För att motverka detta problem skall liknande undersökningar med urval av samma storlek upprepas för att tydliggöra om sambandet fortfarande existerar. Det är alltså viktigt att sambandet fortfarande uppstår för att få en indikation på att sambandet är av betydelse. Eftersom att vi använder data från en totalundersökning finns det en risk att svaga samband blir signifikanta. Således att vi i denna studie överskattar ett samband mellan variablerna som egentligen inte tillför något till studien (Djurfeldt et al. 2010:194).

4.10 Reliabilitet och validitet

Vid all forskning är det viktigt att ta hänsyn och reflektera över reliabiliteten och validiteten. Reliabilitet handlar om studiens mått och dess tillförlitlighet. Det kan vara viktigt att utföra testet av materialet flera gånger för att se över *stabiliteten*. Görs testet på liknande sätt och resultatet ser olika ut indikerar detta att metoden är instabil och att resultatet inte är tillförlitligt (Bryman 2011:161). Studien ska vara genomförd på ett sätt som gör att den är replikerbar, skulle någon utföra ett likande test ska resultatet likna det tidigare så mycket som möjligt. Stockholmsenkäten från tidigare insamlade år skulle kunna testas för att se om resultatet liknar vårt. Ett eventuellt problem med det är att studien ämnar undersöka hur det ser ut idag i den utsträckning det går, eftersom att ämnet som undersöks är föränderligt. Att se på äldre insamlat material kan ge annat resultat då förhållandena såg annorlunda ut då, vilket är naturligt. Slumpmässiga fel vid användning av statistiska metoder påverkar även reliabiliteten (Djurfeldt et al. 2010:104) se avsnittet *felkällor* s.15.

När det kommer till validiteten handlar det om studiens förmåga att mäta det som avses att mäta. Här är det viktigt att se om vi verkligen kan besvara vår frågeställning (Bryman 2011:163). Studien utgår från familjesammansättningar där föräldrarna är en mor och far. Där dessa ses som moders-

och fadersfigurer. I studiens frågeställningar behandlas avsaknaden av en moders- och fadersfigur. Vad dessa begrepp annars innefattar behöver nödvändigtvis inte vara en förälder i det avseendet som studien mäter. Det kan alltså vara så att eleven bor med en kvinnlig släkting som denne ser som en modersfigur. Det är även så att en familjesammansättning där det finns exempelvis en far och en styvförälder där könet inte framgår skulle kunna innebära två män och därmed möjligtvis två fadersfigurer utan en modersfigur. Det är även så att en närvarande förälder inte behöver vara en rollfigur. Studien undersöker inte anknytningens karaktär. Men att bo tillsammans är en förutsättning och det är så vi valt att undersöka huruvida det finns en avsaknad moders- och fadersfigur eller inte.

4.11 Vetenskapsteoretisk utgångspunkt

Inom kvantitativa analyser är den positivistiska utgångspunkten mer central (Djurfeldt et al. 2010:23,35). Vi ser på samhällsfenomenet brott som mätbart. Med denna utgångspunkt har denna studie ett deduktivt tillvägagångssätt. Med en vetenskaplig aspekt grundar sig ett deduktivt tillvägagångssätt i vilka följder en viss metod kan ge, följaktligen på vilket sätt slutsatser dras från en statistisk bearbetning. För att slutsatsen ska ses som sann och mer logisk finns det premisser att utgå från. Hypotesprövning är en central del i statistiska metoder när en försöker hitta ett kausalt samband. Om nollhypotesen inte förkastas ger det en indikation på att hypotesen är falsk och om nollhypotesen förkastas ger det en indikation på att hypotesen är sann (Sohlberg & Sohlberg 2009:68, 128-132). Alltså använder vi statistiska metoder för att testa en teori. I denna studie anser vi inte att vi kan med hjälp av statistiska metoder finna resultat som helt kan bevisa att brottslighet följer på betingelser av familjesammansättning. Detta menas att användningen av statistik endast kan ge oss en prognos gällande en viss händelse, men att det inte är helt sannolikt att händelsen inträffar. Prognosen får vi med hjälp av sannolikhetsläran som vi finner inom det statistiska området (Djurfeldt et al. 2010:23,35).

5. Resultat och analys

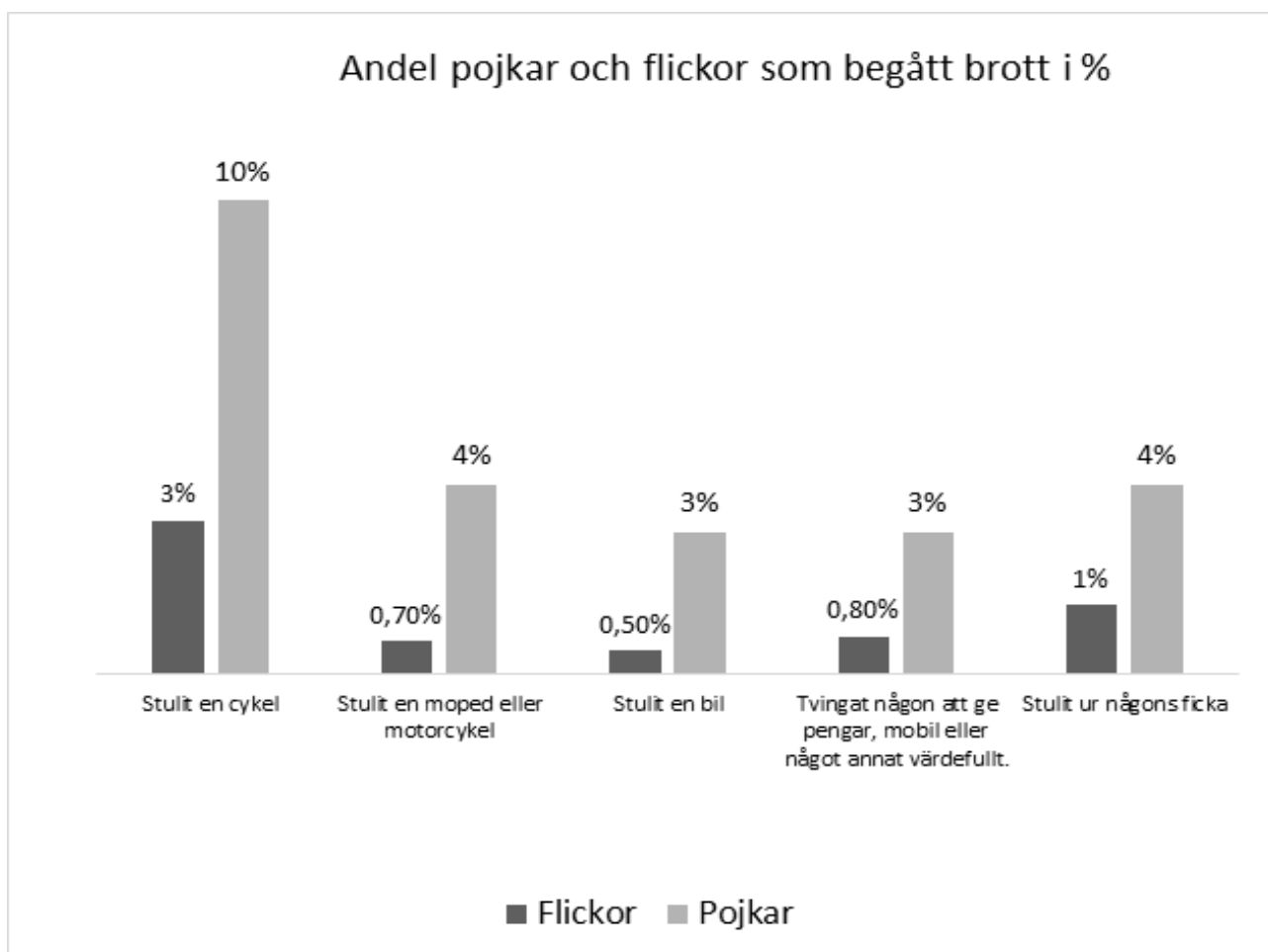
Tabell 1. Brott, könsfördelning och familjesammansättningar för elever i Stockholm stad år 2014, n=8337.

Antal observationer	8337
----------------------------	------

Brott	Antal	Procent
Antal som begått brott	1138	13.65
Antal som inte begått brott	7199	86.35
Könsfördelning		
Flickor	4240	50.86
Pojkar	4097	49.14
Familjesammansättningar		
Bor med båda föräldrarna	6730	80.72
Bor med mamma	1337	16.04
Bor med pappa	270	3.24

Utifrån tabell 1 kan vi se att vi har 8337 elever i vårt urval. Utifrån dessa elever är det ca 14% som har begått minst ett brott. Könsfördelningen är jämnt fördelad med ca 51% flickor och 49% pojkar. Majoriteten av eleverna bor med båda föräldrarna då det är ca 81% som gör det. I vårt urval har vi 16% som endast bor med sin mamma och 3% som endast bor med sin pappa. Likväl kan vi se att det är fler elever som endast bor med sin mamma i jämförelse med dem som endast bor med sin pappa. Alltså är gruppen med avsaknaden av en pappa större än gruppen med avsaknaden av en mamma.

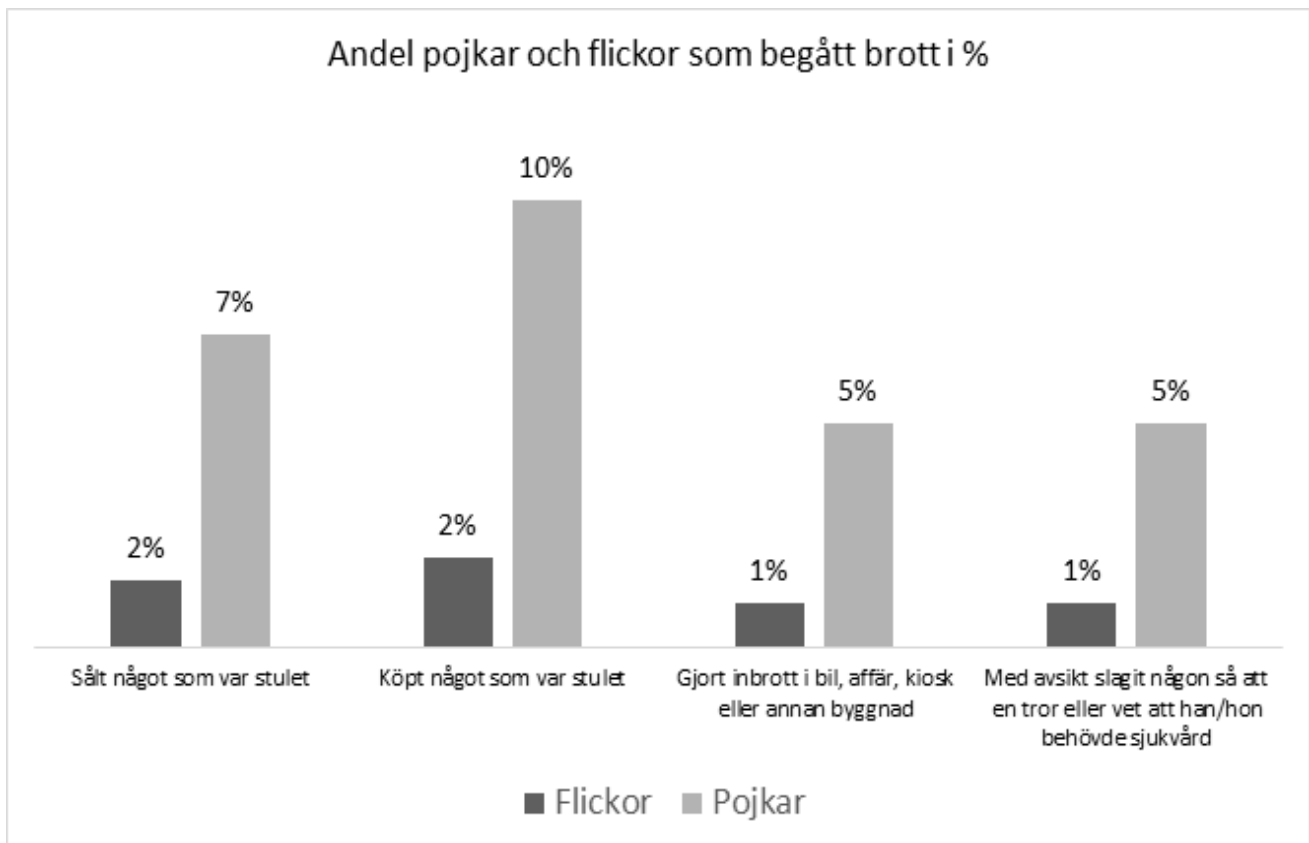
Figur 1. Andel flickor respektive pojkar som begått olika typer av brott i urvalet

Från figur 1 kan vi se att 3% av flickorna har *stulit en cykel*, vilket är ett av de vanligaste brotten i den gruppen. En mindre andel har *stulit ur någons ficka*, vilket utgör endast 1% av flickorna. Resterande brott är inte lika vanligt bland flickor i detta urval då mindre än 1% av dem *stulit ett fordon* eller *tvingat någon att ge pengar* m.m.

Från samma figur kan vi se att 10% av pojkarna har *stulit en cykel*, vilket är ett av de vanligaste brotten i den gruppen. Resterande brott som *stulit ett fordon* eller *tvingat någon att ge pengar* har en andel på ca 3–4% bland pojkar. Dessa brott har en högre andel i förhållande till flickor även om det inte är en särskilt stor andel.

Figur 2. Andel flickor respektive pojkar som begått olika typer av brott i urvalet

Från figur 2 kan vi se att flickor i vårt urval är relativt underrepresenterade när det kommer till brott som *inbrott* och *med avsikt slagit någon så att en tror eller vet att personen behövde sjukvård*. Vi finner även en låg andel på 2% bland flickor som *sålt något som var stulet* eller *köpt något som var stulet*.

Pojkar i vårt urval är relativt överrepresenterade när det kommer till att ha *köpt något som var stulet*, vilket utgör ca 10% bland dem. *Sålt något som var stulet* är också ett av de brotten som har en större procentandel i jämförelse med de övriga brotten (7%). Därefter har vi *misshandel* och *inbrott* som har en andel på ca 5%.

Överlag kan vi med hjälp av dessa diagram se fördelningen över brott i vårt urval. Brott som *stulit en cykel* är ett av de vanligaste brotten hos både flickor och pojkar. *Köpt eller sålt något som varit stulet* är också ett av de brotten som har en av de största procentenheterna bland pojkar. Vi finner även att *misshandel* och *inbrott* bland pojkar har näst störst andel i förhållande till de övriga brotten. Dessa brott är därmed de brott som kommer representera en större andel av de brott vi har i vårt index.

Tabell 2. Resultat av logistisk modell 1 och modell 2 presenterade med oddskvoter.

	Modell 1	Modell 2
	OR	OR
Flicka (referenskategori)	1	1
Pojke	2.9*	3.1*
Bor med båda föräldrar (referenskategori)	1	1
Bor med mamma	1.8*	2.0*
Bor med pappa	2.0*	2.6*
Pojke vs. Flicka bor med mamma		2.5
Pojke vs. Flicka bor med pappa		2.0

* = p-värdet är signifikant på 5% nivå, $p < .05$.

OR = oddskvot

Utifrån *modell 1* i tabell 2 kan vi se att *bor med mamma* har en oddskvot på 1.8. Detta betyder att de som endast bor med sin mamma har 1,8 gånger högre risk att begå brott än de som bor med båda föräldrarna oavsett könstillhörighet. Vi kan även se att *bor med pappa* har en oddskvot på 2. Detta betyder att de elever som endast bor med sin pappa har 2 gånger högre risk att begå brott än de som bor med båda föräldrarna oavsett könstillhörighet. Från samma tabell ser vi att *pojke* har en oddskvot på 2.9. Detta betyder att pojkar har 2,9 gånger högre risk att begå brott i jämförelse med flickor oavsett familjesammansättning.

Eftersom att det är 1,8 gånger högre risk för gruppen som bor med sin mamma att begå brott i jämförelse med de som bor med båda föräldrarna, indikerar detta på att avsaknaden av en pappa är en riskfaktor. Resultatet visade likaså att de som endast bor med sin pappa har 2 gånger högre risk att begå brott i jämförelse med de som bor med båda föräldrarna. Detta ger anvisning om att avsaknaden av en mamma är en riskfaktor. Resultatet visar på samma sätt att avsaknaden av en mamma har en större betydelse på brott i jämförelse med avsaknaden av en pappa. Tabell 2 visar att variablerna är signifikanta i *modell 1* då variablerna har ett p-värde som understiger vår kritiska

gräns. Vi kan följaktligen förkasta nollhypotesen som indikerar att avsaknaden av en mamma eller en pappa är en bidragande faktor för att begå brott.

För att svara på studiens tredje frågeställning om kön påverkar förhållandet mellan brottsligheten och familjesammansättning tolkar vi *modell 2* som innehåller interaktionstermerna. Från tabell 2 i *modell 2* är oddskvoten för *pojke* 3.1. Detta betyder att pojkar som bor med båda föräldrarna har ca 3 gånger högre risk att begå brott än flickor som bor med båda föräldrarna. Vi ser att oddskvoten för *pojke vs. flicka som bor med mamma* är 2.5.⁴ Detta betyder att pojkar som endast bor med sin mamma har 2.5 gånger högre risk att begå brott än flickor som endast bor med sin mamma. Oddskvoten för *pojke vs. flicka som bor med pappa* är 2.⁵ Detta betyder att pojkar som endast bor med sin pappa har 2 gånger högre risk att begå brott än flickor som endast bor med sin pappa.

Resultatet i *modell 2* pekar på att pojkar påverkas mer av avsaknaden av en pappa eller en mamma än flickor. Dock kan vi se från tabellen att oddskvoterna för *pojkar vs. flickor som bor med mamma* och *pojkar vs. flickor som bor med pappa* inte är signifikanta. Detta indikerar att interaktionstermerna i *modell 2* överstiger vår kritiska gräns vilket innebär att vi inte kan förkasta nollhypotesen. Detta indikerar att det inte finns statistiskt bevis i denna studie att familjesammansättningen påverkar brottsligheten olika mellan flickor och pojkar. Följaktligen är riskfaktorerna lika stora hos pojkar som hos flickor. Det bör även noteras att vi endast har ett fåtal elever som endast bor med sin pappa (se tabell 1) vilket kan påverka att interaktionstermerna inte blir signifikanta. Denna typ av problematik kommer att diskuteras senare i diskussionsavsnittet.

Av den orsaken att interaktionstermerna inte är signifikanta i *modell 2* indikerar detta att riskfaktorerna är lika mellan könen. Detta betyder att *modell 1* är att föredra eftersom att variablerna i denna modell är signifikanta. För att tydliggöra resultatet i *modell 1* delar vi upp analysen från *modell 1* mellan flickor respektive pojkar för att se om risken beroende på familjesammansättning kvarstår.

Tabell 3. Resultat av logistisk modell 1 uppdelad på kön.

	Flickor	Pojkar
	OR	OR
Bor med båda föräldrar (referensgrupp)	1	1
Bor med mamma	2.0*	1.7*

⁴ Exp(B1+B4) i modell 2.

⁵ Exp (B1+B5) i modell 2.

Bor med pappa	2.6*	1.8*
----------------------	------	------

*= p-värdet är signifikant på 5% nivå, $p < .05$.

Tabell 3 visar oddskvoter mellan flickor i olika familjesammansättningar och för pojkar i olika familjesammansättningar. Från tabellen kan vi se att oddskvoten för flickor som *bor med mamma* är 2. Detta betyder att flickor som endast bor med sin mamma har 2 gånger högre risk att begå brott i jämförelse med flickor som bor med båda föräldrarna. Oddskvoten för flickor som *bor med pappa* är 2.6. Detta betyder att flickor som endast bor med sin pappa har 2.6 gånger högre risk att begå brott i jämförelse med flickor som bor med båda föräldrarna.

Vidare i tabellen kan vi se att pojkar som *bor med mamma* har en oddskvot på 1.7. Detta betyder att pojkar som endast bor med sin mamma har 1.7 gånger högre risk att begå brott i jämförelse med pojkar som bor med båda föräldrarna. Pojkar som *bor med pappa* har en oddskvot på 1.8. Detta betyder att pojkar som endast bor med sin pappa har 1.8 gånger högre risk att begå brott i jämförelse med pojkar som bor med båda föräldrarna.

Resultatet från tabell 3 uppdelat på kön visar att avsaknaden av en mamma eller en pappa är en riskfaktor och att avsaknaden av en mamma har en större påverkan på brott än avsaknaden av en pappa. Variablerna är likaså signifikanta vilket betyder att vi kan förkasta nollhypotesen som indikerar att avsaknaden av en mamma eller en pappa är en bidragande faktor för risken att begå brott. Vi finner samma mönster i tidigare resultat från tabell 2 *modell 1* och mönstret kvarstår när flickor och pojkar särskiljs i analysen. Avsaknaden av en mamma eller en pappa på brott påverkas likadant för pojkar som för flickor.

Det som bör noteras är att oddskvoterna i tabell 2 *modell 2* och i tabell 3 har olika värden. Detta bör inte misstolkas. Anledningen till dessa resultat är att analysen i tabell 3 är uppdelad på kön och ger endast skillnader inom könen. Att jämföra flickor för sig och pojkar för sig kommer inte besvara hur skillnaden ser ut mellan könen. Flickor och pojkar jämförs alltså inte med samma referensgrupp i tabell 3 och är en anledning till varför vi inte ska jämföra värdena på oddskvoterna mellan könen. I tabell 2 *modell 2* jämförs pojkar med flickor men resultatet är inte signifikant. Detta tyder på att vi inte kan statistiskt bevisa i denna studie att familjesammansättningen påverkar brottsligheten olika mellan flickor och pojkar. Det väsentliga när flickor och pojkar särskiljs i analysen är att tydliggöra att riskfaktorerna är lika mellan könen. Tittar vi på resultatet i tabell 2 *modell 1* och resultatet i tabell 3 kan vi argumentera att det går i samma riktning och att sambandet fortfarande kvarstår. Avsaknaden av en moder- eller fadersfigur är en riskfaktor och att avsaknaden av en modersfigur

har en större påverkan på brott i jämförelse med avsaknaden av en fadersfigur. Därmed påverkar avsaknaden av en moder- eller fadersfigur brottsligheten likadant för pojkar som för flickor.

6. Slutsats och diskussion

I denna studie har vi haft som syfte att undersöka om avsaknaden av en moder- eller fadersfigur är en riskfaktor när det kommer till ungdomars benägenhet att begå brott. Med en logistisk regressionsmodell kunde vi få fram hur de olika familjesammansättningarna påverkade brottsligheten hos ungdomarna. Resultatet visade att en elev som endast bor med sin mamma har 1,8 gånger högre risk att begå brott än en elev som bor med båda föräldrarna. Detta besvarade studiens första frågeställning att avsaknaden av en fadersfigur är en riskfaktor vid ungdomars benägenhet att begå brott. En elev som endast bor med sin pappa har 2 gånger högre risk att begå brott än en elev som bor med båda föräldrarna. Detta besvarade studiens andra frågeställning att avsaknaden av en modersfigur är en riskfaktor vid ungdomars benägenhet att begå brott. Resultatet visade även att familjesammansättningen påverkar brottsligheten likadant för pojkar som för flickor, vilket besvarade studiens tredje frågeställning att riskfaktorerna är lika för pojkar som för flickor.

Studiens resultat är därmed betydande och går i linje med dem teoretiska utgångspunkterna och den tidigare forskningen. Utifrån Hirschis (2002) teori är anknytningen till sina föräldrar en viktig informell kontroll. Att inte bo med båda sina föräldrar visade i vår studie vara en riskfaktor. Faderns roll visade sig ha en betydande roll i unga mäns uppväxt, vilket även Popenoe (1996) kom fram till i sin studie. Även om det var mer fokuserat på hur detta senare i livet ledde till ett mer våldsamt beteende. Detta var också något som Miller (1958) var inne på där han fann en avsaknad fader som en gemensam nämnare hos unga män som anslöt sig till kriminella gäng. Moderns roll hade såväl som faderns betydelse när det gäller ungdomars brottslighet. Pellerone, Craparo och Tornabuonis (2016) var även inne på hur en problematisk relation till sin mor kunde leda till ett avvikande beteende. Däremot visade studiens resultat inte någon skillnad mellan flickor och pojkars brottslighet när det kommer till familjesammansättning. Lee (2003) fick fram att flickor påverkades mer av social kontroll och pojkar av social inlärning. Vi testade inte social inlärning men fann heller ingen skillnad mellan pojkar och flickors brottslighet utifrån deras familjesammansättning, som skulle kunna ses som en social kontroll.

Resultatet visar att avsaknad av en mamma har en större betydelse än avsaknaden av en pappa i förhållande till dem som bor med båda föräldrarna. Skillnaden mellan dem kan även diskuteras då det endast skiljer 20% mellan dem som endast bor med sin mamma i jämförelse med dem som

endast bor med sin pappa. Ser vi skillnaden som liten kan detta indikera att det handlar om just avsaknaden av en förälder oavsett om det är en mamma eller pappa. Ses den procentuella skillnaden som betydande indikerar detta på att den kvinnliga avsaknaden kanske har en större betydelse i förhållande till den maskulina avsaknaden. Resultaten ger moderns roll i ungdomars liv nytt ljus, där det i tidigare forskning ofta varit fokus på faderns roll. Detta går i linje med Pellerone, Craparo och Tornabuonis (2016) forskning som pekade på att mamman har en stor roll i ungas utveckling av sina kognitiva scheman. Avsaknaden av en fungerande uppfostran från mamman kan då leda till ett dysfunktionellt tankemönster som i sin tur kan bidra till ett avvikande beteende. Ett funktionellt kognitivt schema kan ses som en typ av skyddsfaktor. Det är ett viktigt verktyg för att på eget bevåg kunna undvika eller ta sig ur en kriminell livsstil.

De tidigare teorierna utgår mestadels utifrån den maskulina avsaknaden för pojkar. Detta kan bero på att det är vanligare att just pappan är frånvarande, vilket vi kan se då gruppen som endast bor med sin mamma är betydligt större i jämförelse med dem som bor endast med sin pappa. Samt att pojkar begår brott i större utsträckning än flickor. Det har under en längre tid varit vanligare att pojkar begått fler brott och att avsaknaden av en fader varit vanligare än avsaknaden av en moder. Framförallt under efterkrigstiden då det ofta var mannen i hushållet som behövt lämna familjen. Mycket forskning skedde kring detta då många unga män sökte sig till gäng och liknande (Sarnecki 2009:186). Detta resulterar i att gruppen pojkar som saknar en fadersfigur är oftast den gruppen som studeras inom den kriminologiska forskningen. Detta betyder dock inte att flickor bör exkluderas eller att en kvinnlig avsaknad inte bör studeras och analyseras vilket denna studie ger stöd för. Resultatet visade även att det är bäst att bo med båda föräldrarna, vilket var ganska väntat. Detta går i linje med Hirschis (2002) teori om sociala band och att föräldrar har en stor inverkan på den informella kontrollen. Även om det nu är så att andra institutioner har en stor inverkan i form av formell kontroll. Hur stor roll är något som kan forskas mer kring. Däremot visar resultatet i denna studie att föräldrar fortfarande har en stor roll i ungas liv när det kommer till brottslighet. Detta följer också teorin om att en inkomstkälla mindre skulle kunna bidra till att unga faller in på en brottslig bana. Däremot borde resultatet visat att avsaknaden av en pappa har större påverkan då män generellt tjänar bättre än kvinnor (Bernhardt 2013). Detta skulle kunna tyda på att avsaknaden av en mamma har en mer generell psykologisk effekt.

Eftersom att våra interaktionstermer i denna studie inte är signifikanta och att analysen uppdelat på kön inte gav oss avvikande resultat, kan vi inte uttala oss om att pojkars och flickors brottslighet påverkas olika utifrån dem givna familjesammansättningarna. Detta betyder att familjesammansättningen inte påverkar brottsligheten mer hos pojkar än hos flickor i denna studie.

Risikfaktorerna är därav snarlika hos flickor som för pojkar. Detta kan problematisera tidigare studier varför dem inte tagit hänsyn till flickors påverkan på brottslighet när det kommer till den maskulina avsaknaden.

Dock är det väsentligt att belysa att resultatet inte är 100% säkert. Resultat från statistiska metoder är inte garanterad till fullo då det finns en risk att vi uttalar oss om ett samband som möjligen inte existerar. Det vi endast kan yttra oss om gällande studiens resultat är att vi upptäckt risker som med en viss sannolikhet kan påverka ungdomar att begå brott. Eftersom att Stockholmsenkäten är en totalundersökning har vi i denna studie ett relativt stort urval. Tidigare nämnt kan stora urval orsaka att svaga samband blir signifikanta. Det finns en risk att vi i denna studie överskattar resultatet och antar att det finns ett samband mellan de variabler vi undersökt för att de varit signifikanta i modellen. I detta fall kan sambandet mellan brottslighet och avsaknaden av en moder- eller fadersfigur vara relativt obetydlig. I den bemärkelsen att avsaknaden av en moder- eller fadersfigur kan ha en inverkan på brottslighet men att denna inverkan kan vara väldigt svag. Ett sätt att tydliggöra studiens resultat är att använda sig av ett urval av samma storlek och upprepa undersökningen för att se om sambandet fortfarande existerar. Vidare forskning skulle vara att undersöka elever i ett annat urval med liknande storlek, såsom senare år. En ytterligare anledning till varför vi inte hittade skillnader mellan könen på brottslighet i relation till familjesammansättning, kan bero på att den grupp som endast bor med sin pappa utgör endast 3% i vårt urval. Detta kan påverka vad vi får för resultat, även om den logistiska modellen tar hänsyn till denna fördelning. Större urval med denna typ av familjesammansättning vore önskvärt.

Att använda sig av sekundärdata har sina nackdelar som vi bör ta hänsyn till (Heaton 2003:285-286). Användandet av redan insamlat material kan göra att en del frågor och variabler vi använt oss av inte är helt gjorda för vår studie. I egen insamling av data finns möjligheten att formulera passande enkätfrågor som på bästa sätt hjälper oss att besvara frågeställningarna. Genomförande har beskrivits ingående och det är en pålitlig källa, men det är inte samma sak som att själva samla in materialet. Däremot var enkäten tillgänglig för oss under utformandet av syftet och frågeställningen vilket gör att det är anpassat efter den data som finns. Eftersom att resultatet är baserat på ett urval av ungdomar i årskurs 9 och elever i årskurs 2 på gymnasiet, är det för Stockholmsungdomar den populationen vi kan generalisera studiens resultat på. Det kan förslagsvis se annorlunda ut för ungdomar på landsbygden eller i andra kulturer. Det som är bra med det här materialet är att det är väldigt täckande för Stockholmsungdomar. Så pass många svar i relation till populationen är bra när det kommer till möjligheten att generalisera. Detta gör att vi utifrån resultaten kan säga att det kan tänkas se ut så för ungdomar i Stockholm årskurs 9 och år 2 i gymnasiet.

Sedan är det så att alla självdeklarerade enkäter har både fördelar och nackdelar. En del brottslighet som uppges här är sådan som inte kan upptäckas på annat sätt. Skulle vi undersöka anmälda eller dömda skulle vi få ett stort mörkertal då de flesta av dessa brott aldrig upptäcks av myndigheter. Det är däremot så att självdeklarerade enkäter inte fångar upp alla elever som har begått brott. Många som begår brott håller på med andra typer av avvikande beteende där skolk inte är helt ovanligt. Denna enkät kunde endast besvaras under ett givet tillfälle vilket gör att elever som inte var i skolan vid det tillfället inte är med i undersökningen. Dessa kanske skulle höja statistiken över ungdomar som begått brott. Det kan vara så att alla inte svarar ärligt, speciellt inte vid känsliga frågor. Även om det var en anonym enkät finns det individer som inte svarar ärligt. Detta för att de är rädda att bli upptäckta eller kanske svarar enligt social önskvärdhet. Alltså på ett sätt som de förväntas svara utifrån olika normer som finns. Eller så gör anonymiteten att elever inte svarar seriöst med mentalitet som att det spelar ingen roll hur de svarar eftersom ingen vet vem som svarat (Stockholmsenkäten 2014:13).

Ett annat problem som alltid kan uppstå är olika tolkningar av frågorna. En del kanske inte har svenska som sitt modersmål eller har annan språkproblematik och därför inte förstår vad som menas. Det gäller även definitionen av olika begrepp och frågor. I den åldern kan det generellt sett finnas en okunskap vad som är lagligt eller inte. Det som också kan vara svårt är att frågor om brott är under en viss tidsintervall vilket gör att det kan vara svårt att minnas om det hände innan eller under perioden. Det är således under de senaste 12 månaderna, vilket inte borde vara så svårt att minnas. Materialet är så pass stort att det finns plats för en viss felmarginal.

Det finns transparens i hur datat analyserades, däremot är de olika variablerna och kategoriseringarna baserade på våra uppfattningar. Hur familjesammansättningarna ska tolkas men också vad som anses som relevanta brott behöver inte vara lika för alla. Däremot är bedömningen gällande relevanta brott utifrån en faktoranalys och inte egen bedömning. Sexbrott fanns däremot inte med i vårt material. Detta gör att vår uppsättning av brott skiljer sig lite i förhållande till Sandahls (2014) studie. Problematik uppstår även när vi mäter kriminalitet genom att dikotomisera de brotten till ett index. Utifrån resultatet kunde vi se att stulit en cykel, köpt eller sålt något som varit stulet var de brott som de flesta hade begått och i övriga brotten var det en mycket mindre andel. Detta kan ifrågasätta om vi verkligen mäter alla typer av brott eller just de brott som är överrepresenterade i vårt index. En vidare studie i detta skulle vara att dela upp brotten för att få en bättre överblick på *vilka* brott som har en större betydelse för unga när det kommer till familjesammansättningarna.

Det finns även en viss problematik i hopsättningen av individer som begått brott, då vi sätter ihop elever som begått endast ett brott med elever som begått flera brott eller ett brott flera gånger. Hade vi analyserat antal brott eller urskilt dessa elever hade vi kanske fått ett annat resultat. Resultatet blir enklare att tolka men en del information faller också bort. Däremot är brottsligheten skevt fördelad, vilket gör att det är många som begått färre brott och bara ett fåtal som begått väldigt många. Dessa blir då svåra att analysera då det är så få.

Vid kodning finns det vid ett så pass stort material en risk för en del fel, såsom att av misstag ta bort några individer. För att dessa fel ska vara så få som möjligt har kodningen av materialet skett flera gånger för att se att resultatet blir någorlunda lika varje gång.

När det kommer till frågan om vi mäter det vi avser att mäta med våra frågeställningar finns det en del problematik att mäta avsaknaden av en förälder på ett bra sätt. Vi kan inte säga något om anknytningen eller emotioner i relationen. I både Hirschi och Thornberrys teorier gör de anspråk om att det ska finnas en stark anknytning till föräldrar som är mer emotionellt inriktad. Det vi gör i denna studie är att se vilka de bor med, vilket är en indikation på om eleverna har något förhållande med sina föräldrar. Det finns en viss osäkerhet i detta men det kan också vara svårt att ha kontroll om föräldrarna inte delar hushåll med ungdomen. Studiens syfte var huvudsakligen att kolla på familjesammansättning. Utifrån de olika teorierna om kontroll skulle det även vara intressant med en mer omfattande bild av hemförhållanden som Sandahl (2014) var inne på. Studien kan ses ha en kompletterande funktion till liknande studier inom ämnet. Denna studie har även haft ett annat angreppssätt än många andra studier med annat material, där pappans såväl som mammans roll i ungas liv har fått lika stor plats. Samt att både flickor och pojkar har undersökts, i vissa avseenden behöver inte frågan om kön ständigt återkomma men när det kommer till brott finns det en tydlig skillnad mellan pojkar och flickor när det kommer till brottslighet. Detta mönster är något som fortsätter hela livet och att se hur det ser ut i tidig ålder, för båda könen kan på ett bättre sätt ge en inblick i eventuella riskfaktorer.

Återkommande är frågan om ekonomin, om det är en bidragande faktor till att de unga begår brott. Även om det är så att avsaknaden av en förälder innebär en inkomstkälla mindre och att detta skulle vara anledningen till resultatet. Detta är något som i vidare studier bör kontrolleras för då det finns anledning till att anta att det, precis som anknytning påverkar ungas benägenhet att begå brott. Att vi redan kan se mönster för hur familjeförhållanden kan påverka ungas liv när det kommer till ett liv influerat av brott, tyder på att tidiga insatser är att föredra. Om dessa brister i ungas liv kommer

jämna ut sig senare i livet är svårt att säga med denna studie. Vilket kan ses med longitudinella studier. Men mycket pekar på att en del av dessa elever kommer fortsätta i den kriminella banan. Welsh och Farringtons (2007) forskning skulle stödjas av detta då det pekar mot att tidiga insatser är ett måste för att hindra dessa ungdomar från att fortsätta. Samt att en moder- eller fadersfigur är särskilt viktigt under uppväxtåren.

7.Litteraturförteckning

Brottsförebyggande rådet (2011). *Strategiska brott bland unga på 00-talet*. Rapport 2011:21

Bryman, A. (2011): *Samhällsvetenskapliga metoder*. Andra upplagan. Malmö: Liber AB

Djurfeldt, G., Larsson R. & Stjärnhagen, O. (2010). *Statistisk verktygslåda 1 - samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur AB.

Edling, C. & Hedström, P. (2003). *Kvantitativa metoder, grundläggande analysmetoder för samhälls- och beteendevetare*. Lund: Studentlitteratur AB.

Farrington, D. P. & Welsh, B.C (2007) *Saving children from a life of crime. Early Riskfactors and effective intervention*. Oxford, Oxford University Press.

Heaton, J. (2003). "Secondary data analysis." I: Miller, R. & Brewer, J. D. *The A-Z of Social Research*. London: SAGE Publications.

Hosmer, D., Lemeshow, S. & Sturdivant, R. (2013). *Applied logistic regression, third edition*. John Wiley & Sons, Inc, Hoboken, New Jersey.

Hirschi, T. (1969). *Causes of delinquency*. Berkeley: University of California Press.

Hirschi, T. (2002). *Causes of delinquency* (9). New Brunswick, New Jersey: Transaction Publishers.

Kleinbaum, D., Kupper, L., Nizam, A. & Muller, K. (2008). *Applied Regression Analysis and Other Multivariable Methods*. Fjärde upplagan. Duxbury. Thomson Higher Education, Belmont, USA

Lee, S. (2003). "Testing Thornberry's interactional theory: the reciprocal relations." *Retrospective Theses and Dissertations*. Iowa State University

Mackey, W. C. & Coney, N. S. (2000). "The enigma of father presence in relationship to son's violence and daughter's mating strategies." *Journal of Men's Studies*, 8(3), 349–373.

Mackey, W. C. & Mackey, B. (2003). "The Presence of Fathers in Attenuating Young Male Violence." *Marriage & Family Review*, 35:1-2, 63-75.

Miller, W. B. (1958). "Lower Class Culture as a Generating Milieu of Gang Delinquency", *Journal of Social Issues*, 14:5-19.

Pellerone, M., Craparo, G. & Tornabuoni, Y. (2016) *Relationship between Parenting and Cognitive Schemas in a Group of Male Adult Offenders*. Schweiz: Frontiers Media S.A.

Popenoe, D. (1996). *Life without father: Compelling new evidence that fatherhood and marriage are indispensable for the good of children and society*. New York: The Free Press.

Sandahl, J. (2014). *Skolan som skyddsfaktor*. Stockholm: Stockholms stad

Sarnecki, J. (2009). *Introduktion till kriminologi*. Andra upplagan. Lund: Studentlitteratur

Sharma, S. (1996). *Applied Multivariate Techniques*. Wiley, New York.

Sohlberg, P & Sohlberg, B. (2009). *Kunskapens former*. Lund: Liber AB

Statistiska Centralbyrån. (2016). *På tal om kvinnor och män*. Örebro: Statistiska Centralbyrån

Stockholmsenkäten (2014). *Årsrapport 2014*. Stockholm: Socialförvaltningen

Internetkällor

Bernhardtz, L. (2013). *Kvinnors inkomster släpar efter hela livet*. Statistiska centralbyrån. http://www.scb.se/sv_/Hitta-statistik/Artiklar/Kvinnors-inkomster-slapar-efter-hela-livet/ (Hämtad 2016-12-20)

Höjer, H. (2015). Sverige är ett udda land. *Forskning & Framsteg*. <http://fof.se/artikel/2015-ars-kulturkarta> (Hämtad 2016-12-29)

8. Bilagor

Bilaga 1

SAS-OUTPUT

Bor med båda föräldrarna är kodad som 1

Bor med mamma är kodad som 2

Bor med pappa är kodad som 3

Number of Observations Read	8337
Number of Observations Used	8337

Probability modeled is **b=1**.

Model Fit Statistics		
Criterion	Intercept Only	Intercept and Covariates
AIC	6647.567	6334.707
SC	6654.595	6362.821
-2 Log L	6645.567	6326.707

Testing Global Null Hypothesis: BETA=0			
Test	Chi-Square	DF	Pr > ChiSq
Likelihood Ratio	318.8598	3	<.0001
Score	316.3062	3	<.0001
Wald	295.1318	3	<.0001

Analysis of Maximum Likelihood Estimates						
Parameter	DF	Estimate	Standard Error	Wald Chi-Square	Pr > ChiSq	
Intercept	1	-2.6086	0.0610	1826.3380	<.0001	
familj	2	1	0.5838	0.0803	52.8148	<.0001
familj	3	1	0.6865	0.1525	20.2755	<.0001
pojke	1	1	1.0686	0.0698	234.5815	<.0001

Odds Ratio Estimates			
Effect	Point Estimate	95% Wald Confidence Limits	
familj 2 vs 1	1.793	1.532	2.099
familj 3 vs 1	1.987	1.474	2.679
pojke 1 vs 0	2.911	2.539	3.338

The LOGISTIC Procedure

Number of Observations Read	8337
------------------------------------	------

Number of Observations Used	8337
------------------------------------	------

Response Profile		
Ordered Value	b	Total Frequency
1	0	7199
2	1	1138

Probability modeled is b=1.

Model Fit Statistics		
Criterion	Intercept Only	Intercept and Covariates
AIC	6647.567	6335.940
SC	6654.595	6378.111
-2 Log L	6645.567	6323.940

Testing Global Null Hypothesis: BETA=0			
Test	Chi-Square	DF	Pr > ChiSq
Likelihood Ratio	321.6267	5	<.0001
Score	317.9179	5	<.0001
Wald	288.6578	5	<.0001

Analysis of Maximum Likelihood Estimates						
Parameter		D F	Estimate	Standard Error	Wald Chi-Square	Pr > ChiSq
Intercept		1	-2.6556	0.0690	1482.7823	<.0001
familj	2	1	0.7242	0.1327	29.7682	<.0001
familj	3	1	0.9670	0.2729	12.5610	0.0004
pojke	1	1	1.1365	0.0825	189.6124	<.0001
pojke*familj	1 2	1	-0.2172	0.1666	1.7005	0.1922
pojke*familj	1 3	1	-0.3948	0.3276	1.4517	0.2283

Flickor

Number of Observations Read	4240
Number of Observations Used	4240

Probability modeled is b=1.

Model Fit Statistics		
Criterion	Intercept Only	Intercept and

		Covariates
AIC	2325.693	2295.008
SC	2332.045	2314.065
-2 Log L	2323.693	2289.008

Testing Global Null Hypothesis: BETA=0			
Test	Chi-Square	DF	Pr > ChiSq
Likelihood Ratio	34.6844	2	<.0001
Score	39.5576	2	<.0001
Wald	37.9242	2	<.0001

Analysis of Maximum Likelihood Estimates						
Parameter		DF	Estimate	Standard Error	Wald Chi-Square	Pr > ChiSq
Intercept		1	-2.6557	0.0690	1482.7593	<.0001
familj	2	1	0.7244	0.1327	29.7799	<.0001
familj	3	1	0.9674	0.2728	12.5728	0.0004

Odds Ratio Estimates				
Effect	Point Estimate	95% Wald Confidence Limits		
familj 2 vs 1	2.063	1.591	2.677	
familj 3 vs 1	2.631	1.541	4.491	

Pojkar

Number of Observations Read	4097
Number of Observations Used	4097

Response Profile		
Ordered Value	b	Total Frequency
1	0	3290
2	1	807

Probability modeled is b=1.

Model Fit Statistics		
Criterion	Intercept Only	Intercept and Covariates
AIC	4067.682	4040.932
SC	4074.000	4059.886
-2 Log L	4065.682	4034.932

Testing Global Null Hypothesis: BETA=0			
Test	Chi-Square	DF	Pr > ChiSq
Likelihood Ratio	30.7504	2	<.0001
Score	32.6523	2	<.0001
Wald	32.1720	2	<.0001

Analysis of Maximum Likelihood Estimates						
Parameter		DF	Estimate	Standard Error	Wald Chi-Square	Pr > ChiSq

Intercept		1	-1.5191	0.0453	1122.7485	<.0001
familj 2	2	1	0.5070	0.1006	25.3923	<.0001
familj 3	3	1	0.5722	0.1814	9.9527	0.0016

Odds Ratio Estimates			
Effect	Point Estimate	95% Wald Confidence Limits	
familj 2 vs 1	1.660	1.363	2.022
familj 3 vs 1	1.772	1.242	2.529

Odds Ratio Estimates and Wald Confidence Intervals			
Odds Ratio	Estimate	95% Confidence Limits	
pojke 1 vs 0 at familj=2	2.507	1.888	3.330

Odds Ratio Estimates and Wald Confidence Intervals			
Odds Ratio	Estimate	95% Confidence Limits	
pojke 1 vs 0 at familj=3	2.100	1.128	3.909

Odds Ratio Estimates and Wald Confidence Intervals			
Odds Ratio	Estimate	95% Confidence Limits	
pojke 1 vs 0 at familj=1	3.116	2.650	3.663